

# Stanovisko ombudsmana Stanislava Křečka k dnešní reakci ČSSZ

9.5.2025 - | Kancelář veřejného ochránce práv

## Protiprávnost postupu ČSSZ

**Již od 1. 5. 2004 ukládalo právo EU (tehdy se jednalo o nařízení 1408/71) ČSSZ povinnost, aby při výpočtu důchodů s evropským prvkem určila příjmy za doby pojištění získané v jiných členských státech, z průměrných příjmů pojištěnce získaných podle českých předpisů.**

**Naopak použití metody vylučování dob pojištění získaných v jiných členských státech EU, právo EU vůbec neupravovalo.**

Je-li jedna metoda výpočtu důchodu evropským právem upravena a druhá nikoliv, je **ČSSZ povinna aplikovat metodu evropským právem upravenou.**

Navíc **nařízení vydaná orgány Evropské unie mají vždy aplikační přednost před českými vnitrostátními předpisy** a před ustálenou správní praxí.

ČSSZ byla tedy již od 1. 5. 2004 povinna přednostně používat postup při výpočtu důchodu zakotvený v nařízení 1408/71 před postupem upraveným ve vnitrostátních předpisech. Použití metody vyloučených dob však nebylo žádným vnitrostátním předpisem upraveno. ČSSZ v letech 2004 - 2009 doby pojištění získané v jiných členských státech EU vylučovala na základě předchozí dlouholeté správní praxe založené na používání dvoustranných mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení.

Od 1. 5. 2004 se však již dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení uzavřené mezi ČR a jinými členskými státy nemohly používat (až na výslovné výjimky zakotvené v nařízení 1408/71 ). Výjimka pro metodu vyloučených dob nebyla zakotvena.

Nejvyšší správní soud v minulosti označil metodu vyloučených dob za odpovídající nařízení 1408/71. Domnívám se však, že byl rovněž výrazně ovlivněn dlouhodobou správní praxí a neuvědomil si, že ta neodpovídá požadavku zakotvenému nařízením 1408/71. Nepožádal ani o zodpovězení předběžné otázky Soudní dvůr EU. Místo toho dal ČSSZ na výběr, zda v konkrétním případě použije metodu vyloučených dob nebo průměrných výdělků. Obě metody považoval za rovnocenné.

**Tyto metody však rovnocenné nejsou**, každá z nich vede k určení jiné výše důchodu. Rozdíl mezi nimi tkví, jednoduše řečeno, v tom, že metoda vyloučených dob má neutrální vliv na výši českého důchodu, **kdežto metoda zápočtu průměrného výdělku důchod navyšuje**. Je pro pojištěnce výhodnější, protože vede k přiznání vyššího českého důchodu. Ochránce od roku 2009 zatím neřešil ani jediný případ, v němž by byla metoda vyloučených dob pro důchodce výhodnější než metoda započítávání průměrných výdělků.

**Proto jsem konstatoval, že ČSSZ pochybila, když při výpočtu výše důchodu ženy v roce 2007 použila metodu vyloučených dob, namísto průměrných indexových výdělků** (průměrná mzda v době, kdy žena pracovala v zahraničí). Žena tak dostávala roky nižší důchod, než měla.

V únoru 2009 MPSV vydalo metodický pokyn, kterým usměrnilo činnost ČSSZ a uložilo jí, aby důchody dle evropských předpisů počítala s dosazením průměrných indexovaných výdělků. Tato metoda plně odpovídá požadavku evropského práva.

Od této doby tedy ČSSZ používá při výpočtu výše důchodů tento pro pojištěnce výhodnější postup.

V únoru 2009 ČSSZ měla na základě změny správní praxe vyhledat důchodce, jimž důchod přiznala dříve a přepočítat jejich důchody. **ČSSZ má povinnost poskytovat důchodcům nejvyšší možnou částku důchodu, na niž mají právo.** Zároveň je povinna z úřední povinnosti kontrolovat svůj postup v jednotlivých věcech, a pokud zjistí chybu v neprospěch důchodce, okamžitě ji napravit a doplatit mu důchod ve správné výši.

**ČSSZ věděla a ví, že všechny důchody vypočtené za použití vyloučených dob by byly při použití metody zápočtu průměrných indexovaných výdělků vyšší. Ví to i MPSV. Ani jeden z těchto úřadů však nic neudělal. Části českých důchodců tedy ponechaly důchody nižší, než jim podle práva náleží.**

**Pokud je důchod nižší v důsledku chyby ČSSZ, náleží jeho doplatek nikoliv 5 let zpětně ode dne zjištění chyby, ale za celé období, od kdy byl důchod přiznán, nejdříve od 1. 1. 2006.** Proto jsem žádal, aby ČSSZ stěžovatele doplatila důchod od tohoto data.

Jelikož těchto případů není málo, žádal jsem od ČSSZ, aby je aspoň dodatečně vyhledala a důchody postižených osob navýšila. ČSSZ mi sdělila, že toto vyhledání není schopna provést. Eviduje pouze datum, od kterého je důchod přiznán, nikoliv datum, kdy byl přiznán.

**Žádal jsem ji proto, aby provedla mediální kampaň, v níž by dotčené osoby informovala, ať si požádají o přepočet. ČSSZ to odmítla udělat, následně i MPSV. Cíleně tak nechťejí důchody postižených osob navýšit a zaplatit jim doplatky.**

ČSSZ jako instituce, která rozhoduje o důchodech dle evropských předpisů, má povinnost informovat dotčené osoby o jejich právech a povinnostech v souvislosti s jejich důchody, aby neutrpěly újmu. Tato povinnost plyne z práva EU.

Každý pojištěnec má právo, kdykoliv požádat o změnu důchodu, pokud se domnívá, že mu byl přiznán v nižší výši, než mu náleží. **Pokud ale důchodce neví, že ČSSZ mohla chybně vypočítat výši jeho důchodu, tak se na ni pravděpodobně neobrátil.**

Nemohu objektivně posoudit, zda ČSSZ opravdu není schopna vyhledat postižené důchodce, má však povinnost informovat pojištěnce o jejich právech a povinnostech v sociálním zabezpečení s evropským prvkem.

**Považuji za morální, v souladu se zásadou veřejné služby, aktivní pomoci a dobré správy, aby ČSSZ dotčené pojištěnce informovala.**

**Jde o peníze našich důchodců, na které mají nárok a které si sami za svůj život odpracovali. O ty bychom je neměli obírat. Jsem přesvědčen, že kdyby o této možnosti důchodci věděli, tak se na ČSSZ s žádostí o přezkum výše důchodu obrátí.**

Má poslední odpověď na dnes zveřejněnou reakci ČSSZ se týká toho, že MPSV neudělalo nic. **MPSV na základě mé žádosti, aby jako nadřízený úřad zjednálo nápravu, zopakovalo argumenty ČSSZ a nepřijalo žádné opatření k nápravě.**

Za této situace mi zákon o veřejném ochránci práv dává možnost, abych informoval veřejnost o tom, že dotčené úřady nepřijaly dostatečná opatření k nápravě chyby, které se v konkrétní věci dopustily.

- Sankční tisková zpráv ze dne 6. května 2025: Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) ani

po zásahu ombudsmana nedoplatila důchod ženě, která pracovala v zahraničí. Podobných případů může být mnoho, varuje ombudsman

- Reakce ČSSZ na naši sankční tiskovou zprávu

[https://www.ochrance.cz/aktualne/stanovisko\\_ombudsmana\\_stanislava\\_krecka\\_k\\_dnesni\\_reakci\\_cssz](https://www.ochrance.cz/aktualne/stanovisko_ombudsmana_stanislava_krecka_k_dnesni_reakci_cssz)